

СЯЛЯНСКАЯ ШІВА

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Адрес Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ,
ПОЛАЦКАЯ 4. — (WILNO, POŁOCKA 4).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 га-
дзін апрача свята.
Газета выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Цана абвестак:

на 1-ай старонцы 30 гр., 2 і 3-й — 25 гр. і на
4-ай — 20 гр. за радок дробнага друку у вад-
най палосцы. Жаданчыя іншыя абвестак павін-
ны зьявіцца да Адміністрацыі.

Палітыка польскага ўраду.

Надоўчы ў Львове разлягліся стрэ-
лы; нявідомыя людзі забілі куратара Львоў-
скага школьнага вокругу. Следства дагэтуль
не знайшло вінных але эндэцкая ўся прэ-
са вініць усё Украінае грамадзянства,
быццам яго віна тым, што нехта забіў
куратара. Мы ня хочам сёдня разглядаць
пытаньня хто забіў? Гэта пакажа судовае
следства, мы хочам зьвярнуць увагу на тое,
што палітыка школьных польскіх дагэтуль-
шніх урадаў давала ўкраінскую й белару-
скую школу да чыстага зьністожаньня, гэта
факт. Львоўскі куратар, так, як і ўсе ін-
шыя із здавольнем душы ў украінскую
школу, і мусіць у эндэцыі ня чыстае сум-
леньне, бо следства яшчэ нічога не пака-
зала, а эндэцкая прэса ўжо абвінула укра-
інае грамадзянства ў убіўстве польскага
куратара. Заўсёды кажуць, што „хто па-
рася ўкраў, таму ў вушох пішчыць“. Вінь-
нік першы стараецца знайсці іншага вінь-
ніка. Таксама й эндэцкая прэса, стараецца
знайсці віньніка ў убіўстве, тады, калі
сама пхала куратара да ўціскаў украінскіх
школаў. Ніхто іншы, як польскія панскія
партыі абвясцілі і павялі адкрытую ба-
рацьбу з усім, што беларускае ёсьць, літоў-
скае і ўкраінскае. Усе польскія ўрады
душылі і дагэтуль душаць беларускую,
літоўскую і ўкраінскую школу. Цяперашні
ўрад павёў далей палітыку ўціску нацы-
янальных меншасцяў. Беларускае школьнае
фактычна ўрад ужо зьліквідаваў. Усе апош-
нія ўрадовыя беларускія школы перайначы-
ны на польскія школы, пад маскай утрак-
вістычных школаў. Беларускім культурным
арганізацыям немагчыма адчыніць ніводную
беларускую школу. Заявы, што паданы бы-
лі на сёлетні школьны год на прыватныя
беларускія школы, усё разьвязаны адмоў-
на, або зусім не разьвязаны (няма жаднага
адказу). Яшчэ быццам для іроніі некато-
рыя куратары прысылаюць канцэсію на
прыватныя беларускія школы, але з засьця-
рогай такой: „Адначасна кураторыя зазна-
чае, што навуку ў школе можна пачаць
пасля зацьверджаньня павятовым інспэктарам
вучыцеля“. А інспэктар із свайго бо-
ку піша, што прадстаўлены кандыдат за
вучыцеля „ня можа быць зацьверджаны
дзея нястачы кваліфікацыяў“. Вось дык
хітра прыдумалі, як адчапіцца ад белару-
скай школы. Адзін дае канцэсію, а другі не
зацьверджае вучыцеля, і такім парадкам,
як нама беларускай школы, дык няма.

Што-ж гэта за мудрая „кваліфікацыя“,
якой дамагаецца школьны інспэктар? На
гэта дае адказ адзін інспэктар з Віленшчы-
ны. Ён піша, што ад 1.ІІ сёл. г. на ву-
чыцельскія пасады ў публічных пачатковых
школах могуць быць прыняты кандыдаты,
што маюць поўную вучыцельскую кваліфі-
кацыю, а таксама асобы, што скончылі
ўрадовыя гімназіі, або з правамі публіч-
насьці. Гэта датычыць і прыватных бела-

рускіх школаў. Неяк дзіўна выглядае гэты
адказ, калі, якраз ніводзін беларускі вучы-
цель з поўнымі кваліфікацыямі дагэтуль ня
зацьверджаецца вучыцелям беларускай пры-
ватнай школы. Бо якой лепшай кваліфіка-
цыі трэба ад вучыцеля, як вучыцельская
сэмінарыя? Дык людзі, якія скончылі вучы-
цельскія сэмінарыі і маюць практыку, калі
толькі яны хочуць працаваць у беларускай
школе, то тады ня маюць кваліфікацыі, а
калі ў польскай, то тады лічуцца, што ма-
юць кваліфікацыю. Вось як выкручваюцца
польскія інспэктары каб недапусьціць да
паўстаньня беларускае школы!

Гэтакія самыя палітыка вядзецца і ў
адносінах да літоўскіх і ўкраінскіх школаў.
Да гэтага пхнуць польскую адміністрацыю
польскія эндэцкія газеты і панскія партыі.
Праводзячы гэтую палітыку львоўскі кура-
тар зьгінуў, трагічнай сьмерцю. Ці ягоная
сьмерць будзе сыгналам для ўрадовых кру-
гоў, каб нарэсьце зразумелі яны, што так,
як было, далей быць ня можа? Адносіны
між Беларусамі, Ліцьвінамі і Украінцамі,
з аднаго боку, і польскім урадам—з друго-
га, даведзены ўжо да кульмінацыйнага
пункту.

Уважаю, як павінен уздрыгнуцца кож-
ны сумленьны Паляк, што ў „вольнай“ Рэ-
чыспасалітай дайшло да ўбіўства не губар-
натара а куратара! Над гэтым пара заду-
мацца.

Наша праграма.

Праграма Беларускага Сялянскага Саюзу
ўжо была друкавана ў газэце, а цяпер прысту-
паем да падрабязнага высьсьненьня яе.

I. Самастанаўленьне народаў.

Цяпер, пасля апошняй эўропэйскай вай-
ны, на ўсім сьвеце ёсьць 68 незалежных дзяр-
жаваў. Хаця лічба гэта даволі і паказная, аднак
не абыймае яна ўсіх народаў; шмат народаў у
граніцах гэтых 68 незалежных дзяржаваў маюць
паўную сваю аўтаномію, узноў шмат народаў
ня маюць ня толькі свайго самаўраду, але яшчэ
агранічаны ў правах, і часам бываюць на т ўці-
сканымі праз пануючую нацыянальнасьць. Да
гэтай апошняй катэгорыі належыць Беларускі
Народ. Беларусы, хаця і маюць усё даныя на
незалежнасьць дагэтуль зьяўляюцца падняволь-
ным народам. Гэтая паднявольнасьць не ад-
нолькавая ўва ўсіх частках Беларусі. Як усім
вядома, па Рыскаму трактату Беларусь была
падзелена на 3 часткі, на ўсходнюю Беларусь,
што асталася пад Саюзам С. Р. Р., Заходнюю
Беларусь, што падпала пад Польшчу і частку,
што апынулася ў межах Лацьвіі. Апрача гэтага
падзелу ўсходняя Беларусь яшчэ падзелена
на 2 часткі, адну, што называецца Беларускай
Радавай Рэспублікай і другую частку, што апы-
нулася за межамі БРР, якая належыць да Ра-
сейскай Сац. Фэдэр. Рад. Рэспублікі.

Такім чынам маем, што Беларускі Народ
быў падзелены ўладай сільных аж на чатыры
часткі. Найбольшымі па абшару і ліку нася-
леньня зьяўляюцца Радавая Беларусь і Заход-
няя Беларусь, што пад Польшчай.

Жыцьцё Беларусаў ува ўсіх частках, хаця
і розьніцца між сабой, але мае той супольны
характар, што падзе Беларусы не зьяўляюцца

незалежнымі—самастойнымі. Гэтая залежнасьць
або паднявольнасьць у кожнай частцы выгля-
дае інакш.

Фармальна-юрыдычна Беларусы Меншчы-
ны, Магілёўшчыны і Віцебшчыны (выключачы
частку, што пад РСФСР) маюць сваю незалеж-
ную дзяржаву Радавую Беларусь, аднак фак-
тычная ўлада ў Радавай Беларусі належыць да
Масквы, якая камандуе ў Менску праз сваіх
людзёў; ня глядзячы на гэта ў Рад. Беларусі
Беларусы маюць усё культурныя правы, і сьме-
ла могуць лічыць сябе Беларусамі, адкрываць
свае школы, друкаваць беларускія кніжкі, зай-
мацца культурна-асьветнай працай. Аднак
вельмі шчыра разьвіваць гэту працу ня могуць,
бо скоро будуць ахрышчаны „шовіністымі-на-
цыяналістамі“, за якімі будуць сачыць агенты
галоўнай палітычнай управы, якія найчасцей
набраны з асоб польскай нацыянальнасьці. По-
бач з гэтым, калі ходзіць аб беларускае сяля-
нства, то нам трудна пачуць яго шчыры і ад-
важны голас на пытаньне ці добра яму жы-
вецца? На колькі нам вядома прынцыпова ідэо-
лёгія беларускага селяніна не прызнае кому-
ны. Сяляне хочуць здабыць сабе зямлю на
ўласнасьць і быць поўнымі гаспадарамі ў сва-
ёй хаце і на сваёй зямлі. Супроць гэтай інды-
відуальнай свабоды і поўнай самастойнасьці
гаспадара-селяніна стаяць радавыя доктрыны,
якія стараюцца забіць усялякую індывідуаль-
насьць і падчыніць псыхіку і дзеянні грама-
дзянства ўладзе радавых устаноў. Гэтая супя-
рэчнасьць між ідэалёгіяй селяніна-ўласніка
і навуковай арганізацыяй дзяржавы па спосабу
комунальнаму-калектыўнаму не даець селяніну
багаццё, інтэнсыўна папраўляць сваю гаспа-
дарку.

Калі ходзе аб ўсходнюю Беларусь, што
пад Рас. Саюз. Фэдэр. Рад. Рэсп., то гэта част-
ка астаўлена на поўную русыфікацыю, Белару-
сы павінны ўчыць сваіх дзетак у расейскай
мове, чытаць газеты парасейску, гутарыць у
радавых установах парасейску. Содзяльнае іх
становішча такое, як у Радавай Беларусі. Ня
жывецца ім там вельмі добра, калі змушаны
яны выезджаць у Сібір. Цяпер у Сібіры налі-
чваецца і міліён Беларусаў. Найбольш эмі-
гравалі Беларусы ў Сібір у 1922—23 годзе, калі
на Беларусь прыцудала 40% усей эміграцыі
з усяго Саюзу Сац. Рад. Рэсп.

Найменшая частка Беларусі, што апыну-
лася пад Лацьвіяй фактычна можа зьяўляецца
найшчасьлівейшай. Лацьвійскі ўрад калі не
споўнеў усяго, чаго дамагаюцца Беларусы, то
ўсёж-такі культурна-асьветная праца ідзець
там даволі пэўным, хоць малым крокам. Гаспа-
дарчае палажэньне Лацьвіі не зусім кепскае,
сяляне маюць заўважаны збыт для земляробскіх
прадуктаў і шчыра паляпшаюць земляробскую
культуру. Аднак зямля абшарнікоў пераходзіць
там у рукі Латышоў.

Пераходзячы цяпер да Заходняй Белару-
сі, дзе жывець каля 2 1/2 міліёнаў Беларусаў,
з вялікай прыкрасьцяй павінны сьцьвердзіць,
што найгорш жывецца Беларусам пад Польш-
чай. Маём тут палітычны, гаспадарчы і куль-
туральны ўціск. Быў час калі саджалі ў вае-
трог толькі за тое, што селянін выпісываў бе-
ларускую газэту, галасаваў, або агітаваў за
свой спісак № 16. Ніхто з Беларусаў ня мае ні
ўрадавай, ні самаўрадавай пасады, інтэлігенцыя
часткай выэмігравала, часткай узялася за фі-
зычную працу, а часткай вымярла з голаду.

Беларускіх ані ўрадовых ані пачатковых
школаў зусім няма. Ёсьць чатыры прыватныя
гімназіі, якія ледзь цягнуць сваё існаваньне,
бо ўрад ня толькі не дае субсыдыяў, але яшчэ
ставіць розныя перашкоды. Дазволу на прыват-
ныя беларускія школы не даюць, а дзяцей пад
страхам штрафу і адседкі змушаюць хадзіць у
польскія школы. Сялянства, дзякуючы агульна-

